Paul Csavdari

Apele care au schimbat Geneza

Ceea ce la început era un act vertical de ordonare – Duhul lui Dumnezeu deasupra apelor – a fost transformat, printr-o mică interpolare, într-o arhitectură mitologică a lumii: două mări, o cupolă între ele și „ape de sus” gata să fie revărsate.
Această modificare nu a apărut din neant. Ea a fost introdusă pentru a face loc potopului.
Geneza a fost rescrisă ca să susțină o poveste care nu-i aparținea.

1. O ordine verticală, nu o lume în straturi

Textul originar al Genezei începe cu o imagine simplă și profundă:

- „La început, Dumnezeu a făcut cerurile și pământul. Pământul era pustiu și gol, întuneric era peste fața apelor, iar Duhul lui Dumnezeu se mișca pe deasupra apelor.” (Gen 1:1–2)

Aceasta este o structură verticală perfectă. Dumnezeu este sus, materia jos. Între ele există diferență de natură, nu conflict. Apele sunt „adâncul” (tehom) – masa nediferențiată a lumii, nu o ființă, nu o zeiță, nu un adversar cosmic. Duhul nu luptă cu haosul, ci îl domină prin prezență.

Tot ce urmează în primele versete este o ordonare, nu o separare. Lumina, uscatul, cerul, viața – toate apar prin rostire, nu prin tăiere. „Dumnezeu a zis” este forma creației.
În această viziune, nu există două mări, nici sfere, nici porți ale cerului. Există doar susul Duhului și josul apelor, peste care se întinde ordinea.

2. Intrusul: „Să fie o întindere între ape…”

Această coerență se rupe brusc la versetele 6–7:

- „Dumnezeu a zis: Să fie o întindere între ape, care să despartă apele de ape. Și Dumnezeu a făcut întinderea și a despărțit apele care sunt sub întindere de apele care sunt deasupra întinderii.”

Aceasta este o frază străină de context.

Dacă Duhul era deja deasupra apelor, ce sens are să „desparți” apele ca să creezi un „sus” și un „jos”?
„Întinderea” nu mai e acum cortul întins deasupra apelor, ci un perete între două mări. Textul trece din verticală în orizontală.

Prin acest singur detaliu, Geneza adoptă structura mitologică a lumii babiloniene: o cupolă între apele inferioare și cele superioare. În locul unui Dumnezeu care întinde cerurile peste creație, apare

un arhitect care construiește tavanul lumii.
Dar de ce ar fi făcut cineva această modificare? De ce ar fi avut nevoie Geneza de „apele de sus”?

3. Potopul – motivul falsificării

Răspunsul se află mai târziu, în Geneza 7.
Acolo, mitul potopului cere un mecanism fizic prin care „apele de sus” să se reverse:

- „În ziua aceea s-au rupt toate izvoarele adâncului celui mare și s-au deschis ferestrele cerului.” (Gen 7:11)

Pentru ca această scenă să aibă sens, lumea trebuia să fie deja construită cu două mări – una sus, una jos.

Așa s-a născut nevoia de „despărțire a apelor” în Geneza 1.

Fără „apele de sus”, potopul nu are de unde veni.
Dar cum potopul a fost introdus mai târziu, ca adaptare a unor mituri mesopotamiene de tip Atrahasis și Gilgameș, redactorii textului au fost obligați să modifice și începutul lumii, ca să creeze cadrul necesar.

Rezultatul este o inconsecvență: un Dumnezeu care, după ce e deasupra apelor, „creează” din nou susul printr-o despărțire între ape.

Aici se vede „mâna străină” – nu una care falsifică brutal, ci una care armonizează mitologic.
Geneza 1 a fost ajustată ca să facă loc unei povestiri târzii. Potopul a schimbat creația.

4. Din Duh deasupra în rezervor de ape

Odată introdusă ideea „apelor de sus”, întregul limbaj al cerului s-a schimbat.
Termenul ebraic rāqîaʿ – care înseamnă „întindere”, „acoperire”, „suprafață bătută” – a început să fie înțeles ca o cupolă solidă.
Traducerea greacă din secolul al III-lea î.Hr., realizată în Alexandria, a fixat această confuzie prin termenul stereōma, „tărie” sau „firmament”.

În acel moment, cerul a devenit o structură: o barieră între „apele de sus” și „apele de jos”.
Această viziune era perfect compatibilă cu cosmologia elenistică și cu miturile babiloniene, dar complet străină de teologia lui Moise.

Astfel, „întinderea cerului” – un concept moral și spiritual, simbol al autorității divine – a fost transformată într-un element arhitectural.
Ceea ce fusese o imagine vie a ordinii divine a devenit o piesă dintr-un mecanism mitologic: o boltă care ține apele.

Când, în Geneza 7, „ferestrele cerului” se deschid, mitul se completează perfect. Totul devine coerent în logica potopului, dar incoerent în logica creației.

5. Duhul deasupra apelor – forma autentică a începutului

Înainte de această interpolare, Geneza 1 avea un sens unitar și limpede.
Structura narativă era următoarea:

1. La început– Dumnezeu și apele: materia neordonată.
2. Duhul deasupra apelor– verticala ordinii divine.
3. Lumina– apariția ritmului și a distincției.
4. Întinderea cerurilor– acoperirea lumii ordonate.
5. Adunarea apelor– apariția uscatului.

În această formă, „întinderea” nu este o despărțire, ci o încununare. Ea închide structura, nu o rupe. Dumnezeu nu mai taie apele, ci le adună și le acoperă. Cerul este un cort, nu un zid.

Această imagine este confirmată în alte pasaje veterotestamentare:

- Isaia 40:22 – „Întinde cerurile ca un cort.”
- Isaia 44:24 – „Întind cerurile de unul singur.”
- Psalm 104:2 – „Întinzi cerurile ca un cort, pui grinzile în ape.”
- Iov 26:10 – „Trage un cerc pe fața apelor, hotar între lumină și întuneric.”

Toate aceste texte arată același model: cerul deasupra, nu între.
Rāqîaʿ este acoperirea apelor, nu tavanul între două mări.

6. Cum potopul a cerut o lume dublă

Mitul potopului funcționează doar într-o lume cu două mări: una jos, una sus.
Aceasta este exact schema babiloniană, unde „apele de sus” erau reținute de o boltă, iar „apele de jos” formau adâncul.
Când zeii se mânie, cupola se crapă, iar mările se revarsă.

În tradiția ebraică, o asemenea structură nu există. Moise nu vorbește despre „ferestrele cerului”, nici despre „apele de sus”.
Dar când povestirea potopului este introdusă, această mitologie trebuie integrată în sistem.

Așa se explică modificarea din Geneza 1:6–7 – o „corectură” retroactivă, făcută pentru a armoniza două texte provenite din tradiții diferite.

Geneza 1 a fost, așadar, ajustată după potop.
Ordinea creației a fost remodelată ca să legitimeze o poveste venită din altă cultură.

7. Alexandria – locul unde sincretismul devine normă

Această operațiune s-a fixat definitiv în Alexandria, prin traducerea Septuagintei (LXX).
Acolo, textul ebraic a fost trecut prin limbajul filosofiei grecești, care cerea o lume coerentă, stratificată, geometrică.
Pentru traducători, rāqîaʿ – „întindere” – părea prea vag. Ei au ales termenul stereōma– „tărie”, „firmament”.
Astfel, ceea ce era o metaforă teologică a devenit o arhitectură fizică.

Biblioteca din Alexandria aduna toate mitologiile lumii antice. În acest mediu, traducerea Genezei nu a fost o simplă translare lingvistică, ci o aducere la standardul intelectual al epocii.
Rezultatul a fost un text sincretic, care combina limbajul monoteist al revelației cu imagini cosmologice din miturile babiloniene, egiptene și platonice.

Aceasta este Geneza pe care o cunoaștem astăzi: un text care conține simultan urme de revelație și de mit.
Dar rădăcina falsificării rămâne aceeași: nevoia de a susține potopul.

8. Nonsensul „despărțirii apelor”

Dacă citim textul fără prejudecată, inconsecvența e evidentă.

1. Duhul e deasupra apelor (Gen 1:2).

2. Câteva versete mai târziu, Dumnezeu „face o întindere între ape” (Gen 1:6–7).

De ce ar mai trebui „despărțite” apele dacă Duhul este deja deasupra lor în Geneza 1:2? Ce rezultat urmărește textul prin această „despărțire”? Dacă despărțirea produce „ape de sus” și „ape de jos”, atunci „apele de sus” rămân inevitabil deasupra întinderii cerului. Dar Geneza 1:14–17 afirmă limpede că soarele, luna și stelele sunt așezate în întinderea cerului. Prin urmare, „apele de sus” ar ajunge deasupra soarelui, lunii și stelelor. Mai mult, Geneza 1:20 spune că păsările zboară pe fața întinderii cerului; întinderea este spațiul aerian vizibil, nu un capac care ține un rezervor cosmic.

Ordinea firească este: Duhul deasupra apelor (1:2), întinderea cerurilor deasupra, adunarea apelor pentru a se arăta uscatul (1:9)„Despărțirea apelor” introduce artificial două mări dintr-una singură, doar ca apoi să fie „adunată” doar marea de jos. Această mișcare circulară nu rezolvă nimic în narațiune; servește doar nevoii ulterioare a potopului de a avea „ape de sus” care să se reverse prin „ferestrele cerului”.

Această contradicție nu e o eroare de traducere, ci un semn al compilației.
Versetele 6–7 sunt o inserție inconsecventă, introdusă pentru a crea o arhitectură cer–pământ potrivită potopului.
În restul textului, Geneza revine imediat la schema originară: „Să se adune apele la un loc și să se arate uscatul.” (Gen 1:9)
După momentul inserției, textul se repară singur.

9. Citirea restaurată: Geneza fără potop

Dacă eliminăm blocul mitologic al „despărțirii apelor”, textul se limpezește:

- La început, Dumnezeu a făcut cerurile și pământul.
- Duhul lui Dumnezeu se mișca deasupra lor.
- Dumnezeu a zis: Să fie lumină.
- Dumnezeu a întins cerurile deasupra apelor ca un cort.
- Să se adune apele la un loc și să se arate uscatul.

Această versiune este perfect coerentă.
Nu conține nicio „mare de sus”, nicio „tărie” între ape, nicio „fereastră a cerului”.
Este o teologie a ordinii, nu o mitologie a catastrofei.
Cerul e extinderea vieții, nu acoperișul unei colivii acvatice.

10. Concluzie

Mitul potopului a fost introdus pentru a oferi o pedagogie a distrugerii.
Dar pentru a-l face posibil, a trebuit rescris începutul lumii. De aceea, expresia „a despărțit apele de ape” nu este o simplă metaforă, ci urma unei operațiuni de compatibilizare: textul creației a fost adaptat la un mit. Iar pentru a elimina mitul, textul trebuie curățit.